

AUTOR:	Mgr. Veronika Bajgarová	ZNÁČKA:	VY_32_INOVACE_08_CJL_05
OBOR STUDIA:	Gastronomie, Cestovní ruch	ROČNÍK:	1., 3. 4.
PŘEDMĚT:	Český jazyk a literatura	VYTVOŘENO:	únor 2013
TEMATICKÝ OKRUH:	Literatura od starověku po romantismus		
NÁZEV:	Staroslověnsky psaná literatura		
ANOTACE, METODICKÝ POKYN:	<p>Výukový materiál je vytvořen zejména pro žáky 1. ročníku dálkového nástavbového studia oboru Management v gastronomii. Žákům 3. a 4. ročníku oboru Cestovní ruch slouží k zopakování učiva a ověření úrovně osvojení poznatků daného tématu, a to formou samostatné práce. Soubor obsahuje výkladový materiál k tématu Staroslověnsky psaná literatura, který je zpřístupněn žákům formou e-learningu.</p> <p>Žák se pod svým uživatelským jménem a heslem (jež mu je přiděleno) přihlásí do výukového prostředí http://moodle.ssss.cz. Pod názvem konkrétního vyučujícího a příslušného předmětu vyhledá nabídku kurzů, které mu jsou zpřístupněny.</p> <p>Zadaný kurz obsahuje materiál, jež má žák prostudovat. Učivo je doplněno citacemi úryvků z literárních děl, v závěru jsou úkoly, které žák samostatně vypracuje. Kurz obsahuje opakovací test, který prověří získané vědomosti a znalosti. Jeho spuštění řídí konkrétní vyučující. Ten nastaví pravidla, za kterých je možné test absolvovat (prostředí, čas, četnost opakování, hodnocení).</p>		
ODKAZY A CITACE:	<p>HORA-HOREJŠÍ, Petr. Toulky českou minulostí 1. Praha: Baronet, 1995. ISBN 80-85890-47-X.</p> <p>POLÁŠKOVÁ, Taťána, Dagmar MILOTOVÁ a Zuzana DVOŘÁKOVÁ. Literatura: přehled středoškolského učiva. Třebíč: Petra Velanová, 2005. ISBN 80-902571-4-3.</p>		

Staroslověnsky psaná literatura

Rané období českého písemnictví je spojeno s existencí **Velkomoravské říše**. Od poloviny **9. století** se zde prosazovalo křesťanství. To poskytovalo středověkému člověku nejen představu o bohu a posmrtném životě, ale i názor na uspořádání lidské společnosti. Společnost je rozdělena do 3 skupin: duchovní, páni a poddaní. Vše je podřízeno boží vůli, proti které se nelze vzepřít, nutné je ji respektovat a pasivně přijímat.

Příchod Konstantina a Metoděje

- ◆ Křesťanství k nám pronikalo nejprve z východofranské říše, která se snažila ovládnout zdejší oblast (kněží šířili křesťanství pouze v latinském jazyce). Toho se velmi obával velkomoravský **kníže Rastislav**, který se proto obrátil na byzantského císaře Michala III. s prosbou o pomoc. Císař žádosti vyhověl a na Moravu poslal misi, vedenou bratry **Konstantinem a Metodějem**, kteří zde přišli roku **863**.
- ◆ Křesťanství šířili ve slovanském **jazyce** nazývaném **staroslověňština**, což byl první spisovný jazyk Slovanů. Tímto jazykem mluvilo slovanské obyvatelstvo v okolí **Soluně**, odkud oba bratři pocházeli (varianta starobulharského jazyka srozumitelná mezi západními Slovany).
- ◆ Vytvořili i vlastní **písmo** zvané **hlaholice**, jehož základem byla písmena malé řecké abecedy (později se z ní vyvinula azbuka).
- ◆ Kromě šíření křesťanství byli Konstantin s Metodějem pověřeni knížetem Rastislavem ještě jedním, daleko náročnějším, úkolem. Tím bylo dosáhnout založení samostatné církevní provincie - **panonsko-moravského arcibiskupství**. Dosáhli slyšení u samotného papeže v Římě (867), kde se Konstantinovi podařil obhájit slovanský liturgický (bohoslužebný) jazyk. Papež (Hadrián II.) vydal bulu (Gloria in excelsis Deo = Sláva Bohu na výsostech), kterou byla staroslověňština povolena jako plnoprávná bohoslužebná řeč. **Metoděj** byl vysvěcen na **prvního arcibiskupa** tzv. moravsko-panonské arcidiecéze. Za pobytu v Římě však Konstantin onemocněl, uchýlil se do

kláštera a zde přijal řeholní jméno Cyril. Metodějova vysvěcení se už bohužel Konstantin nedočkal, v době smrti mu bylo 42 let.

- ◆ Po Metodějově návratu na Moravu se však situace poněkud změnila, vlády se ujal kníže Svatopluk, který opět zvedl latinskou liturgii. Po létech neustálých sporů a bojů mezi Svatoplukem a Metodějem dochází po Metodějově smrti k radikálnímu řešení. Slovanští kněží jsou vyhnáni ze země (utíkají do Bulharska a do Čech).

Staroslověnsky psané památky 9. – 10. století

Památky spojené s Velkou Moravou

- ◆ Nejstarší dochovanou slovanskou básní je **Proglas**.
 - ◆ Je to veršovaná předmluva k evangeliu ve staroslověnsčině.
 - ◆ Autorem je asi Konstantin.
 - ◆ Zdůrazňuje právo každého národa na svůj srozumitelný bohoslužebný jazyk.
- ◆ K vyspělým literárním dílům patří legendy o obou bratrech označované jako panonské legendy:
 - ◆ **Život Konstantinův** (o životě Konstantina, jeho studia, misijní činnost, napsáno brzy po jeho smrti, vysoká úroveň).
 - ◆ **Život Metodějův** (byl napsán po smrti tohoto prvního moravského arcibiskupa a autorem byl asi nějaký jeho žák, jednodušší kompozice).

Rozvoj staroslověnské literatury skončil roku 885 (smrt Metoděje). Metodějovy žáci byli vyhnáni z Velké Moravy do Čech, kde se po jejím rozpadu vytvářel velký feudální stát. Nejdéle se literatura udržela v Sázavském klášteře (do 11. století).

Památky spojené s Českým přemyslovským státem

- ◆ Od 10. století se stává novým kulturním centrem Český přemyslovský stát, kde vznikl kult českého světce Přemyslovce Václava.

- ◆ Vznikla první staroslověnská legenda **Život svatého Václava** (také pod názvem „První staroslověnská legenda o svatém Václavu“).
 - ◆ Pochází z poloviny 10. století, napsaná krátce po jeho násilné smrti 935. Jde o idealizaci Václava, obsahuje i zázračné prvky (krev nechtěla po 3 dny vsáknout do země, nad ním krvavá zář).
- ◆ Nejstarší českou duchovní písní je **Hospodine, pomiluj ny**, která pochází z konce 10. století. Autorství je připisováno svatému Vojtěchovi (druhému českému biskupovi). Zpívala se při slavnostních příležitostech.

Úkoly

1. Vysvětlete důvody příchodu Konstantina a Metoděje na Velkou Moravu.

Test 05 - Staroslověnsky psaná literatura (10 otázek)

Úloha 1

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Ve kterém roce přišel Konstantin a Metoděj na Velkou Moravu?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. 863
- ☐ b. 936
- ☐ c. 836
- ☐ d. 963

Úloha 2

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Jak se nazýval velkomoravský panovník, který Konstantina a Metoděje na Moravu pozval?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Svatopluk
- ☐ b. Mojmír II.
- ☐ c. Rastislav
- ☐ d. Mojmír I.

Úloha 3

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Ze kterého města pocházeli K+M?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Cařihrad
- ☐ b. Konstantinopol
- ☐ c. Soluň
- ☐ d. Istanbul

Úloha 5

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

 Klikněte pro
odebrání vlajčky

 [Upravit úlohu](#)

Jak se nazývá písmo, které oba bratři vytvořili?

Odpověď:

Úloha 6

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vlajčkou

 [Upravit úlohu](#)

Jak se nazývá nejstarší spisovný slovanský jazyk, vytvořený oběma bratry?

Odpověď:

Úloha 7

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vláječkou

 [Upravit úlohu](#)

Vyberte správnou definici daného pojmu.

Co je to legenda?

Vyberte...

báseň - velký rozsah, pomalu plynoucí děj, mnoho postav a zápletek
báseň - vypráví o narození, životě a smrti svatých
báseň - smutná děj, většinou tragický konec

Co je to epos?

Úloha 8

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vláječkou

 [Upravit úlohu](#)

Jak se jmenoval český přemyslovský kníže, o kterém po jeho smrti vznikly legendy?

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Václav
- ☐ b. Boleslav I.
- ☐ c. Boleslav II.
- ☐ d. Bořivoj

Úloha 9

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vláječkou

 [Upravit úlohu](#)

Dvě literární památky - Život Konstantinův a Život Metodějův - jsou označovány jako panonské legendy.

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ Pravda
- ☐ Nepravda

Úloha 10

Dosud
nezodpovězeno

Počet bodů z 1,00

Úloha s
vláječkou

 [Upravit úlohu](#)

Nejstarší česká píseň, která obsahovala staroslověnská slova, se nazývá:

Vyberte jednu z nabízených možností:

- ☐ a. Zdravas Maria
- ☐ b. Václave, vévodo české země
- ☐ c. Hospodine, pomiluj ny
- ☐ d. Krleš, krleš, krleš